

Opstandelseskirken i Albertslund

Arkitekter Inger og Johannes Exner

Efterfølgende artikel er den tale, som arkitekt Johannes Exner holdt ved indvielsen af kirken: »Det utraditionelle og paradokse på historiske fundamenter«.

Arkitektonisk har det faktum, at det netop var i Albertslund, kirken skulle opføres, påvirket projektet og bygningen stærkt. Albertslund er som bymiljø og socialt miljø ikke almindelig og ikke udtryk for noget gennemsnitligt dansk. Derfor er kirken heller ikke gennemsnitlig.

Albertslund by blev den første virkelige rationelle bebyggelse i Danmark, med et klart separeret trafiksystem med kørende og gående trafik adskilt, opført som lowcost-bebyggelse af præfabricerede standardbetonelementer, placeret i lige gader med ensartede huse, facader og detaljer.

Albertslund blev indenfor kort tid befolket af mennesker, der økonomisk og socialt overensstemmede miljøet. Det blev et sted, hvor utraditionelle tanker, ideer, diskussioner, aktiviteter, personer fremkom. Det utraditionelle

blev normalt. Der kunne opstå usædvanlige ønsker og handlinger, som for Albertslundborgeren var en selvfølge, men for andre udefra forekom bemærkelsesværdige.

Et eksempel:

Kommunen afsætter en grund til kirkebyggeri.

En senere kommunalbestyrelse med anden opfattelse tager grunden tilbage. Et kommunalbestyrelsesmedlem erklærer, at han ser det som sin vigtigste opgave, at hindre kirkebyggeriet. Det lykkes, efter at han demonstrativt med en saks klipper klokketårnet på kirke modellen af. – Nogen tid efter rejser han fra kommunen!

Et andet eksempel:

Bygherren, repræsenteret ved menighedsrådets byggeudvalg, føler sig overbevidst om, at kirkens energiforbrug skal løses ved solfangere og vindmøller. En undersøgelse af de tekniske, økonomiske og arkitektoniske konsekvenser gennemføres. – Ideen må opgives.

Efter mange møder, flere skitseforslag, undersøgelser, en juridisk holm-

gang for Højesteret mellem menighedsråd og kommunalbestyrelse samles kræfterne om at projektere på den nye grund, hvor kirken nu ligger.

Grunden er stor, meget større end den første, men ikke så charmerende beliggende. En stor hovedvandlektion går diagonalt gennem arealet og må ikke overbygges. Problemer med ledningskoter og terrænhøjder i forhold til kirkens placering, til højde og til kanalen er vanskelige. Sol-, adgangs- og parkeringsforhold må specielt bearbejdes. Hertil kommer, at bygherren under alle omstændigheder kræver kirken østorienteret, dvs. alteret skal have en østlig placering i rummet. Der stilles særlig krav til orgel, alter m.m. Man kan sige, at bygherren på flere områder har haft sin ganske bestemte mening, som af og til kunne føles snærende. Samtidig har bygherren også haft meget stor fantasi og forståelse for det utraditionelle, og klart ladet dette komme til udtryk, hvilket har været til glæde og inspiration.

Jeg skal nævne et par eksempler:

Et tårn – en lilje

Det nu opførte klokketårn ligner idémæssigt en blomst, måske en påskelilje. En usædvanlig form, som bygherren fandt god. Så god, at den blev overført fra det gamle projekt til den nye grund. Endvidere skulle der, trods tårnets store højde, og trods den tynde stilk, være mulighed for ringning med håndkraft. – Og sådan blev det!

I samspil med kirkerummet

Indenfor moderne kirkebyggeri er det en kendt vanskelighed, at integrere kirkerummet og de omliggende rum i en arkitektonisk helhed og funktionsmæssig meningsfuldhed. I Opstandelseskirken er hele den rektangulære bygning at opfatte som en kirke med det oktagonale kirkerum som »koret«, det hel- ligste.

Denne arkitektoniske rumkonstellation går langt tilbage, og findes f.eks. i Fødselskirken i Betlehem fra 300-tallet, som i næsten samme størrelse har et oktagonalt kor, i samspil med en rektangulær klostergård, hvorimellem ligger en søjlebåren hal. Motivet med rundgangen om kirkerummet eller koret finder vi i S. Vitale fra 400-tallet eller i vor egen hjemlige Roskilde Dom-

kirke fra 1200-tallet.

Dette kor/kirke-princip blev det bærende idégrundlag for Opstandelseskirken.

Forholdet med kirkerummet, der som koret i de gamle kirker, markerer sig som det væsentligste rumafsnit, understreges her arkitektonisk og skulpturelt af lyset, såvel på kirkerummets indvendige flader, som på de udvendige ud mod koromgangen og salen, hvor den belyste oktagons konvekse form bryder op gennem loftet i en opadgående bevægelse. Den omvendte bevægelse og form, den konkave, er at finde ved den lille gårdhave. Det hele understreges af de laminerede dragers krumninger.

Kor/kirkeforholdet er bygningens arkitektoniske princip.

Det er klart, at dette kan være vanskeligt at forstå, især på projektstadiet. Det gør heller ikke så meget, at de arkitektoniske baggrundstanker stadig ikkefattes, når man nu, hvor kirken er opført, forstår tanken med »koret i kirken«, og hvori samtidig ligger tilpasning til divergerende opfattelser af størrelser, behov, teologi, folkekirke, gudstjenesteform, sociale samvær, undervisning, akustik og arkitektur.

Marmor i en betonby

Bygherrens utraditionelle forståelse og fantasi har også gjort sig gældende i materialevalget, der må forstås på baggrund af, at det er i Albertslund, kirken ligger.

Albertslund er, som alle ved, meget stærkt præget af betonbyggeri. Og som det sikkert også vides, er beton et materiale, der har svært ved at patinere ordentligt.

Mange vægflader og gulvflader i Albertslund er af beton. I kirken findes gulve af marmor, – efter ønske fra bygherren. Det lød i første omgang utopisk. Men det viste sig økonomisk muligt, da det lykkedes at finde to restpartier af grønlandsk marmor. (Marmorbruddet på Grønland blev lukket for nogle år siden). Den sorte marmor er belgisk og var ligeledes et billigt restparti.

Det er indlysende, at valg af et sådant materiale har indflydelse på rummenes karakter, og at det er det lyse og lette der arbejdes med i interiørene.

Tidens slid

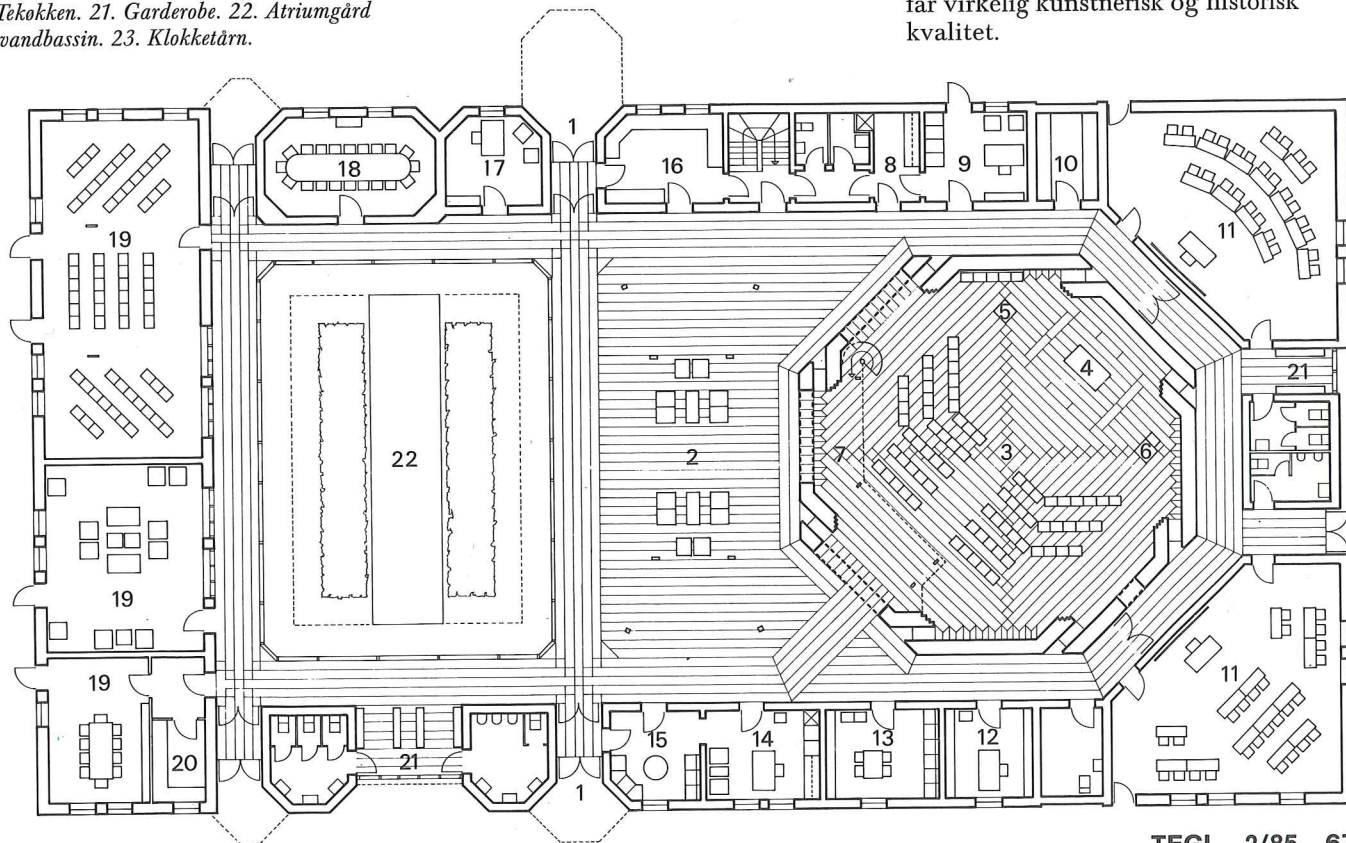
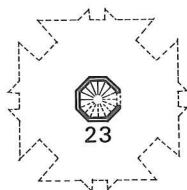
Også et andet materiale med overflade er valgt med udgangspunkt i Albertslunds grå beton: Murværket.

Man savner i Albertslund et hus, en bygning, hvor tidens og historiens slid virkelig kan komme frem og berette om alder og brug.

Nu er det kommet!

På landets historiske værdifulde bygninger ser vi, hvordan tiden, vejret og Vor Herres patineringskunst er med til at fuldføre arkitekturværkerne, så de får virkelig kunstnerisk og historisk kvalitet.

Plan mål 1:300. 1. Hovedindgang. 2. Menighedssal. 3. Kirkerum. 4. Alter. 5. Døbefond. 6. Prædikestol. 7. Påtænkt orgelpulpitur. 8. Afvaskning. 9. Sakristi. 10. AV-rum. 11. Konfirmandlokale. 12. Kirketjener. 13. Kor og organist. 14. Kordegn. 15. Venterum. 16. Køkken. 17. Præst. 18. Rådssal. 19. »Søjlesal«, moderum. 20. Tekokken. 21. Garderobe. 22. Atriumgård med vandbassin. 23. Klokketårn.

Nævnes kan mange kirker og herregårde. Men som direkte inspiration skal jeg pege på Koldinghus, som vi i disse år er i færd med at restaurere.

Koldinghus var før branden i 1808 hvidpudset. I dag fremtræder slottet med et utroligt spil i murværket. Pudsen er delvis forsvundet. Om det er et rødt hus eller et pudset er svært at sige. Murværket changerer mellem det rødlige og hvidlige. Selv ned i detaljen, hvor pudslaget som sådan er faldet af, sidder der små hvide kalkrester, der tilfører den røde sten en lys og let nuance.

Det historiske slid er vigtigt, især for bygninger, der skal stå længe, som kirkerne har tradition for. Det historiske slid kan kun tiden og Vor Herres vejr lave. Men vi kan respektere det, forstå det, forberede det i samarbejde med en bygherre, der, skolet af det utraditionelle Albertslund, besidder fantasi og forståelse for værdier og perspektiver i sådanne tanker.

Patineringsprocessen er, som man siger, igang. Sandsynligvis til diskussion for mange, som ikke kender denne baggrundsviden.

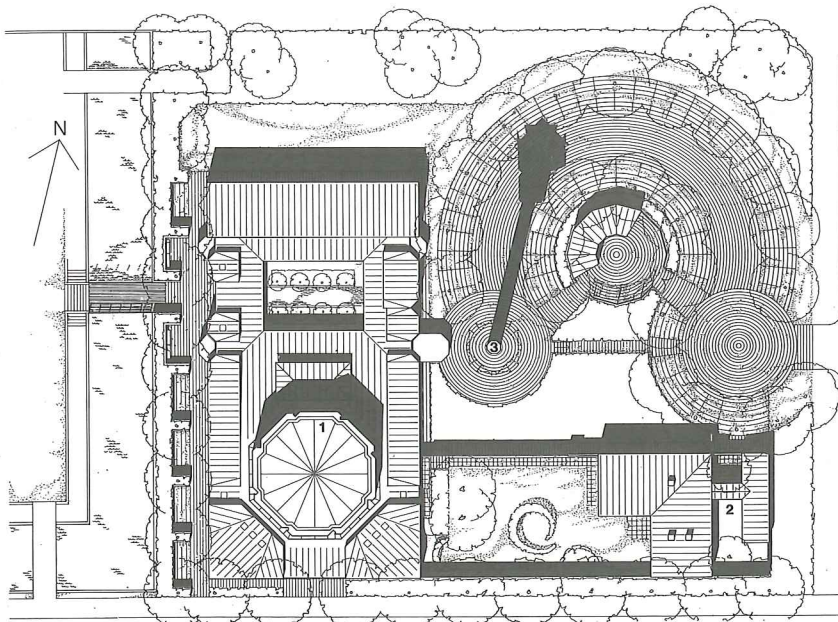
Bygningsværket vil ændre sig hele tiden. Efter et tidspunkt vil det fremstå med meget stor skønhed. Det vil være når de grønne vækster, vedbend og rådhusvin, dækker visse områder af murværket, og hvor man bagved og udenom vil se murværket skifte mellem rødlige mursten og den gråhvide puds. Man kan måske danne sig en forestilling herom ved at tænke på gamle italienske, engelske eller danske bygninger og ruiner, der er tæt omgivet af grønne vækster.

En dag under byggeriet, da det røde teglstensmurværk var ved at blive overpudset, kom jeg i snak med en ældre dame, som udtrykte stor begejstring over det smukke røde teglstensbyggeri, men beklagede, at det nu blev skjult af puds.

Jeg trøstede hende med, at hun ikke skulle være ked at det, for det var beregnet, at pudsen med tiden ville forsvinde, og det røde murværk dukke frem igen. Det trøstede hende, men hun vidste ikke, om hun levede så længe. – Men det tror jeg, hun gør.

Som jeg nu har søgt at redegøre for, er det klart, at dette byggeri på mange måder ikke bare er et resultat af arkitektens tanker, men i høj grad også af bygherren og stedet.

Opstandelseskirken i Albertslund er således en kirke, som er skabt af mange mennesker og ud af stedets paradokser, men den hviler på kirkehistoriske og arkitekturhistoriske fundamenter, og jeg vil håbe, at den således står længe, og i fremtiden vil blive slidt godt og smukt.

Situationsplan mål 1:1000

Byggeriets data

Opstandelseskirken i Albertslund.

Opført 1984.

Bruttoetageareal: 1.270 m².

Bygherre: Herstedvester Sogns Menighedsråd.

Arkitekt: Inger og Johannes Exner, M.A.A., Århus.

Landskabsarkitekt: Edith og Ole Nørgaard, M.D.L., M.A.A., København.

Kunstnerisk udsmykning over alter: Guldsmed Bent Exner, Aabybro.

Rådgivende ingeniør: Rambøll & Hanne-mann Rådgivende Ingeniører A/S, F.R.I., Virum.

Konsulent for akustik: Fritz Ingerslev, professor, dr.techn., Charlottenlund.

Murerarbejde: Kai Andersen A/S, Søborg.

Tømrerarbejde: Seiding & Laursen, Roskilde.

Tagpap: Nordkystens tagdækning, Græsted.
Blikkenslagerarbejde: Monies & Andersen A/S, Vanløse.
VVS: Blikkenslagersvendenes A/S, Valby.
El: Kurt Olsen A/S, København.
Malerarbejde: Poul & Arne Thorsen, Albertslund.
Anlægsgartnerarbejde: HLA Have- og Landskabsetablering ApS, Hillerød.
Teglleverance: A/S M. Wewers Teglværker.
Håndværkerudgifter: 15,5 mio kr. inkl. moms.

Fotos: Keld Helmer-Petersen (sort-hvid), Fleming Nielsen (farve).

